

ЗАМАН

Газета издается на балкарском языке с 1924 года

Интернет-версия: zaman.smikbr.ru

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ
ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Тюбешу

Маданият хазнаны сакъларгъа эмда керелерге

КъМР-ни Башчысыны къуллугъун болжаллы халда толтургъан Юрий Коков Правительствону юйюнде белгили дирижер Юрий Темирканов бла тюбешгенди. Анда ол Къабарты-Малкъарны халкъларыны маданият хазналарын сакълау, профессионал музыка коллективлеге, фахмулу эм хунерли жаш адамлагъа болушуу жаны бла къаллай мадарла этилгенлерин айтханды.

Юрий Хатуевич да анга культурада ишлегенлени баш магъаналы борчлары къаллайла болургъа кереклисини юсюнден оюмун билдиргенди, миллет, классика эм шендююгу музыканы не къадар кенг жаяргъа кереклисин чертгенди.

КъМР-ни Башчысыны къуллугъун болжаллы халда толтургъанны эмда Правительствосуна пресс-службасы.

ФОРУМ

Билдиргенибизча, 7-чи августда «Машук-2014» жаш тѐлю форум кесини ишин башлагъанды. Анда Север-Кавказ федеральный округну регионларыны кюнлерин энчи-энчи бардырып турмай, бир байрамда бирикдирирге, деген ниет хайырлыгыгын кѐргюзтгенди. Энди республикалары, крайны келечилери кеслерини халкъларыны атларындан бир уллу майданга жыйыладыла, бир бирлери бла шагъырей боладыла, хунерликлеринден, сынауларындан да юлюш этедила.

сейни сыйлы артисти Гоша Куценко бла тюбешууге уа жыйылгъанла артыкъда бек къуаннгандыла. Ол кесини «ГК» жырчы къаууму бла концерт да кѐргюзтгенди.

Форум ачылгъан кюн анга къатышханла бла Россейни Жамауат палатасыны бешинчи чакъырылыууну члени, «Единая Россияны Жаш гвардиясы» Координа-

Ыспас

Тутхан ишинде бет жарыкълы болурун сюебиз

Быйыл жайда сакъ жауунла жаууп, Ташлы-Таланы бла Огъары Жемталаны арасында жолну ыркы суула таллап, транспорт жюрюрге онг болмай къалгъанда, биз, эки элни жамауаты, кеси кючюбюз бла болумну тюзетирге кючюбюз жетмей, июнну ахырында республиканы Башчысына - Юрий Александрович Коковха тилек къагъыт жазгъан эдик. Андан сора эки ыйыкъ да озгунчу техника жиберилгенди, иш къолгъа алыннганды. Кече-кюн демей, жолну бузулгъан жерлери тазаланып, тюзетилип, ариу сыйдам этилгенди. Бусагъатда транспортну къыйсы тюрлюсю да алайтын чырмаусуз жюрюп башлагъанды.

Алайды да, эки элни жол ауаралары, жарсыулары кетерилгенди. Ол а бизге уллу саугъады. Аны ючюн биз «Заман» газетни юсю бла Юрий Александровичге уллу жорек ыразылыгыбызны билдиребиз. Аны ол ахшылыгын бир заманда да унутурукъ туйюлбюз. Энтта да къайтарып айтабыз, сау болсун! Аны бла бирге уа биз анга узакъ ѐмюр, саулыкъ тежейбиз, тутхан ишинде бет жарыкълы болурун сюебиз.

ЭКИ ЭЛНИ ДА ЖАМАУАТЫ.

Миллетлени келечилерин бирикдирген майданга айланнганды

Форумну чеклеринде бардырылгъан ишлени араларында кавказ ашарыкъланы фестивалы артыкъда сейирлик, бютюнда эсде къалырча болгъанды. «Машукчула» тюрлю-тюрлю миллет азыкъланы хазырлаугъа кеслери да къатышхандыла, ала бла байламлы адет-тѐрелени, аланы тарыхларын да

билгенди. Аны бла бирге уа жырлагъа тынгылагъандыла, тѐгерек тепсеуге баргъандыла.

Андан сора да, форумчула СКФО-ну кюнюнде къол усталыкъларын да кѐргюзтгенди: картондан, шешаладан жыйылыуу белгилерин ишлегенди. Белгили актѐр, режиссѐр, жырчы, Рос-

сия советге кирген Павел Сычев да тюбешгенди. Ол биригиуну баш магъаналы ишлерини юслеринден билдиргенди, анга Россейни битеу регионларыны да келечилери киргенлерин, кѐп болмай а Крымда бла Севастопольда бѐлюмлери ачылгъанларын чертгенди.

(Ахыры 4-чу бетдеди).

ЖАЗЫЛУУ-2014

Хурметли жамауат!

«Заманга» сиз 2014 жылны экинчи жарымына бир тюрлю сылтаула бла жазылалмай къалгъан эсегиз, халны тюзетирге онг барды. 25-чи августха дери бу жумушну тамамландырагъыз, ана тилибизде чыкъган газетни 1-чи сентябрьден алып башларыкъсыз.

Жазылыуу багъасы:

тѐрт айгъа-559 сом 92 капек
юч айгъа-419 сом 94 капек
бир айгъа-139 сом 89 капек

Бизни индексибиз 51532

Миллетлени келечилерин бирикдирген майданга айланган

(Ахыры. Аллы 1-чи беттеди).

Тобешуино кезиунде Къабарты-Малкъардан баргъан Астемир Кармов «Сары тапала» деген акцияны юсюнден хабар айтханды. Ол аны кезлеринден къыялулагъа атап бытыр бардырганды.

Сокъур бола баргъанлыны кезлери бек ахырында сары кёрюп къоядыла. Ма биз Налькиде халкъ кёр юрюген

жерледе тапаланы башларын бла тюрлерин ма ол тюрсюнге боягъанбыз. Бизни ол ишибизге РФ-ни Президентини СКФО-да алгъыннгы келечиси Александр Хлопонин да эс бурган эди. Ол а бизге бек хычууун тийгенди, - деп, Астемир акцияны «Жаш гвардияны» чеклеринде бирге бардыруну хайырлыгъа санаганды да, анга ыразылыкъ да тапханды.

Павел Сычёв «машукчула» байламлыкъларын форумдан тышында бардырсала да иги боллугъун айтханды, «Жаш гвардияны» болушлугъу бла округну ёсюп келген телюсю кеп сейирлик да, магъаналы да башламчылыкъларын жашауда бардыраллыкъларын чертгенди.

«Машук-2014» жаш телю форумуна пресса арасы

Байрам

Айраннга жораланган фестиваль

Къарачай-Черкес Республиканы Гиче Къарачай районуну бек ариу жеринде «Бал чучурла» деген турист комплекс барды. Аны таматасы Боташланы Муссады. Миллетин суйген, аны культурасын, адет-тересин, тарыхын сакъларгъа дайым кыйгъырып тургъан, аланы айнтыргъа къыйын салгъан жашладан бирди. Къауум жыл мындан алда комплексни тийресеинде ол айранны байрамны кыурагъан эди.

Ары къарачай, малкъар элден адамла келип, кеп тюрлю ашарыкъларыбызны кёргозген эдиле. Былтыр а 500 литр сыйынган къазанда айран уютадыла эм эни 3 метр болгъан тауа хычин да биширедиле. Байрамгъа, ол тийрени адамдын сора да, Орта Азия республиклан, Тюркден да къарачай-малкъар диаспораланы келечилери келедиле. Ала фестивалда бардырылгъан концертге да къарап, анда болгъан ашарыкъланы татыуларын да кёрюп, ол жерни табийгъаты бла да шагъырейленип, къууанып кыйитхан эдиле.

Байрам тереге айланганды. Былтыр 6-7-чи сентябрьде да ол биягы алайда бардырылыкълары. Анда, миллет ашарыкълары

ладан сора да, тюрлю-тюрлю кермиочле боллукъдула. Аладан бири къарачай атха жоралананды. Аланы кеслерин кёргенден сора да, эришулерине да къараргъа онг табылыкълары. Фестивалда ат иерле ишни устасы Эркенланы Жамболат бла белгилги горбежичи Бачиланы Хамзатны ишлери да кёргозюлюкюле.

Алайды да, айранны байрамны келгенле миллет ашарыкълары

рыбызны татыуун сынарыкълары, чарилеге къарарыкълары, жырлагъа тынгыларыкълары, ол кюнлерин зауукълу ётдюрюкюле. Фестивалгъа къатышып, алчы жерлени алганлагъа сауугъала да бериллики. Бу ишни юсю бла соруулары болгъанла 89280331213 телефон номер бла Къочарланы Людмилагъа селешсинле.

ОСМАНЛАНЫ Хыйса.

Сый берлу

Уллу Ата журт урушда жоюлгъанлагъа - эсгертме комплекс

Келе тургъан жылда Уллу Ата журт уруш бошалгъанына 70 жыл толукъду. Къашхатауда ол сыйлы датагъа жоралап совет аскерчилеге эсгертме ишлер мурат барды. Ол бусагъатда соелген мемориалны къатында орнатыллыкълары. Аны себепли ала экиси да бирге комплекс къуарыкълары.

Эсгертме Къабарты-Малкъарны, ол санда шахарны да, фашистледен къоруулай жанларын берген солдатлагъа бла офицерлеге, аланы туудукълары сый бергенлерини белгиси боллукъду. Жигитлени атлары бир заманда да унутулукълу туюлду. Былайда айбат терекледен, гюлден сквер къураллыкълары. Адамла олтурурча узун шинтикле, кече жарытырча чыракълар да саллыкълары. Саулай айтханда, адамла келирге, солургъа суйген жер боллукъду.

Бугюнлюкде объектни мурдору боллукълары жарашдыра турадыла. Жаз башында конкурсда хорлагъан къурулуш къауум комплексни иши бла тынгылы керешип башларыкълары.

Къашхатауну шахар администрациясыны башчысы Уяналаны Азрет билдиргенге кере,

республикалы комиссияда эсгертмени битдирир ючюн, он миллион сом кетеригин билдиргенди. Келир жыл 9-чу Майда комплексни байрам халда ачылуу боллукъду.

КЪУЖОНЛАНЫ Эльмира. Черек районну администрациясыны пресс-службасы.

Шимал Кавказ кюн сайын

Адыгееяны сабанчылары былтырдан эсе танг мирзеу жыйарыкълары

Быйыл Адыгееяны жерликде урунганлары 530 минг тоннадан аз болмагъан мирзеу жыйарыкълары. Республикада 500 минг адам жашагъанын эсге алсакъ, хар адам жыл сайын мирзеуден 300-шер килограммны къоратханын да эсплесек, тирлик регионда жашагъанлагъа кереклисинден эсе юч кере кепдю. Аны юсюнден ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине Эл молк министрствону башчысы Юрий Петров билдиргенди.

Аны айтханына кере, къылкълары битимлени тирликлеринден 410 минг тонна мирзеу жыйылганды, ол а былтыргы керюмдюледен эсе 60 минг тоннагъа асламды. Энди нартохню тирлигин жыйаргъа керекди, ол да белгиленгеннинден эсе 100 минг тоннагъа кеп боллукъду.

Россейли аскерчиле Севастопольда вертолёт заводха биринчи сапарини бергендиле

Севастопольдагы авиация предприятия Къара тенгиз флоту Ка-27 деген излеуучу-кутаруучу вертолётну агрегатына ремонт этерге сапарини алганды. Заводада биринчи аскер заказны багъасы 35 миллион сом боллукъду, деп билдиргенди шахарны башчысы къуллугъун болжаллы халда толтура тургъан Сергей Меньяло.

Уллу болмагъан сапарини бу. Аны ызындан дагыда эки заказ боллукъду. Шёндю 2015-2016 жыллада этиллик ишлени юслеринден келишимге правительствону даражада къарала турады, - дегенди Меньяло заводну коллективни алгышларгъа келгендине.

Мюлк жюрютюню тирилгени иш хакъ жаны бла борчланы азайтуу бла себеплик этгенди озгъан ыйккъда. 400 ишиге майны иш хакъын бергендиле, энди июндагы иш хакъ берилкиди. Коллективге борчла сентябрьге дери берилип бошалыкълары, дегенди шахарны башчысы.

Чеченде робот атылуучу затладан жыйырмаасын къурутханды

Юг аскер округну инженерлери миналаны табып жокъ этиучю россейли «Уран-6» деген роботехникалы комплексни сынай турадыла. Сёз атылмай къалган зарядлары болгъан жерлени эм агъачлыны тазалауну юсюнден барады, деп билдиргендиле ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине биригюню пресс-службасында.

Он кюнню ичинде робот атылыргъа эм чачылыргъа боллукълары затладан төрт гектар жерни тазалаганды, аны кезиунде 20 килограммдан аслам атылуучу затланы жокъ этгенди, жокъ этилген боеприпасланы битеуюню ауурлугу 4 килограмм эди, - дегендиле пресс-службада.

Къалмукъну эллилери махтаулу урунгандыла

Бу республиканы эл молк предприятиялары къылкълары мирзеулуклени эм къудору битимлени тирликлерин жыйып бошагъандыла. Тирлик жыйуу ишлени итолларына кере, республикада 300 минг тоннадан аслам мирзеу жыйылганды.

Республиканы эл молкюню министрини орунбасары Геннадий Рагозинни айтханына кере, мирзеулюк битимле жыл сайын 180 минг гектарда ёсдюрюледиле. Быйыл къылкълары битимледен жыйылган мирзеу былтыргы керюмдюледен эсе бир бла жарымгъа кепдю.

Орта эсеп бла алгъанда, быйыл хар гектардан 17-шер центнер мирзеу жыйылганды. Ол былтыргы керюмдюледен эсе 2,5-шер центнерге кепдю. Мирзеуно асламысын Яшалтинск эм Городовиков районланы предприятиялары ёсдюргендиле, кеп къалмай-180 минг тонна, - дегенди Рагозин.

Къарачай-Черкесде блог-тур ётгенди

Къарачай-Черкес Республикада «Кавказны сейирлик затлары» деген ат бла төртюнчу блог-тур бардырылганды. Регионланы бек тири эм Россейни атлары айтылган блоггерлери Шимал-Кавказ федеральный округда эрттегили византиялы килисалагъа баргъандыла, Исса фийгамбарны къаяда суратын кёргендиле (ол бизни эрабызны IX-XIV ёмюрлеринде ишленгенди), «Архыз» деген жангы курортда эм башха аллай жерледе болгандыла. Ала эки жылны ичинде солугъа бек иги онла къуралгъанларын энчи халда чертгендиле. Табыйгъат ариулукъларын эм турист объектленден сора да, блоггерле РАН-ны энчи астрафизика субьектинде болгъанларын унутурукълары туюлдуле. Анда орнатылганды Россейни бек уллу телескопу да.

Волгоградда полиция кадет классла ачылыкълары

Волгоградны тогуз школунда сентябрьде кадет классла ачарыкълары. Аны юсюнден ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине МВД-ны шахарда управлениясыны начальниги Андрей Сицкий билдиргенди.

Къайсы классла полицейлиле боллукъларын школну директору тохташдырыкълары. 13-17-шер жыллары болгъан окъуучуладан жетишимли окъуууланлы, нисамлыланы эм сауулукълары иги болгъанларны айырыкълары, - дегенди ол. - Аны бла бирге, окъуу школ класслада эм энчи программа бла - уголованы, административ, уруну эм юйор законодательстволаны терен окъуу бла бардырылыкълары, - дегенди ол.

Ол класслада окъурукъла школгъа милицияны къуллукчуларны кийимлерине ушаш кийимле бла жюрюрюкюле. Ол кийимлени окъуучуланы ата-аналары сатып алылыкълары, къарыусуз жашаган ююрлени сабийлерине болушлыкълары этилликди, - дегенди Сицкий.

КЪУРУЛУШЧУЛАНЫ БАЙРАМЫ

Маштай бла жашлары

Хатерлилик - кыяларымда

Къолдан устаны алтын бла тенглештиргендиле халкъда. Къашхатауда Локияланы Маштай да алай адам эди. Къайда, кимден юйренгенден хапарым жокъду. Агъачча жан салган чемер болганын а саулай эл да биледи. Ол ишлеген шкафланы, столланы, шинтиклени, бешиклени кезюм бла кёргенме. Анга краснодеревщик десек, тыюю олду. Мени анам да баргъан эди анга бешик ишлетирге. Угъай, шендю бош тойломме, заманым жокъду деп, бир кишини артка къайтармаганды.

Локиялары, мени ангылауума кере, къылыклары, адамга болушурга хазырлыклары, хунерликлери бла да айырмалы эдиле. Хаматтерийни экиге айланган къарындашы Баттал мандалинаны, скрипканы да чынтты профессионалча сокъганды, жыр айтырга ариу ёно бар эди. Турникде ойнап башласа уа, баша болмай, циркчи. Кязимни кеп намзусун кёлден билгенди. Урушну къаны жоллары бла Берлинге дери барганды.

Арасул 13-жыллыгында колхозда абаданла бла (атасы дуниядан замансыз кетген эди) тенг ишлегенди. 1942 жылда Къашхатауну къоруулай жоюлган совет солдатланы асырарга къартлагъа болушанды. Къалгъанла бары да фронтда эдиле. Мухаммед да - алтын адам! Маштайны уа таный эдим: ёсному, бёкем санлы, гёжеф кибик, хар инсанча, жашай эди дунияга жаратылганына, эллилерине жараганына къууана, биреуно жарсыууна жараса, кесине бир игилик этилгенча.

Аны кибик миллионланыча, Локия улуну да заууклу жашауу, жарсыуга, кепге бармады. 1941 жылда ююнчо сентябрьде фронтха кетди. Тас болду, аты-чоюу да чыкъмады, туугъан да этмегенча. Жашлары жазып, излеп кюрешдиле, ахырда ызын тапмадыла.

Огъурсуз кезиу

Юйорде сабийлени таматасы Хаматтерий эди, атасы аскерге кеткен заманда 12-жыллык жашчык. Аналары Кёккёз ууак сабийлери бла къалды. Дунияны башын уруш ёртени алыпды. Хар зат - къыт. Ол колхоз ише жюрюйдю, алай андан хайыр тыюшеди деп билмейди. Жангыз ийнеклерди аланы кечиндирген. Эрттен сайын ол ийнегин сюрюуге къошарга чыгъарды. Аз - кеп болса да,

малла агъач талалада бир чайнарыкъла табардыла.

Къырк экинчи жылда элге фашистле кирдиле да, хайыуанланы сюрюуге къыстау да къалды. Адамла, юйлерине жыйылып, кече-кюн да тышына хазна чыкъмадыла. Германлыла уа эл ичинде хар жерде «Что посеешь, то пожнёшь» деген жазулары бла листовкала жабышдыргандыла, кеслерин адамлагъа къайгъыргъанча, кёргозюр ююн.

Жер башында, эртте-кеч болса да, ахыры болмай, тюрленмей бир зат да къалмайды. Гитлерчиле да кетдиле. 1943-чу жыл жетди. Къыралда халкъны душманларын излеу жангы кюч алды, бютун да бир ауук замангы фашистле бийлеп турган жерледе. «Халкъны душманларын» табарга уа органлагъа адамла кеслери болуша эдиле.

Локияланы Кёккёзю, Итгийланы Шамкызыны, Заммоланы Марусаны, Мокъаланы Алтынны, Чатталаны Кызыканы да кеси эллилери тутдурган эдиле, тил этип. Аланы, тап къол сала да билмеген, политикадан аз да ангылаулары болмаган тишируланы, совет властыа къажар агитация бардырасыз деп терслегендиле. Бирзадан, жангыдан къарап, болжалларыны жарымын кетергендиле.

Кёккёз Нальчикни тюрмесинде сегиз ай турганды. Орта Азияга кёчюрюлгенден сора аны жангыдан тутхандыла да, беш

жылга олтурхандыла. Жарлы ана аллай бир заманын ичинде колонияда чилле халы ийиргенди...

Атасыны жолу бла

1947 жылда Къызыл-Къаяда Шахтострой управление къуралганды. Хаматтерий ары ише киргенди. Ал кезиуде плотник болганды. Жашны иш кёллюююн, кесине буюрулган жумушну бек тынгыла тамамлаганын терк окъуна эслегендиле да, комплексли къурулушчу бригадага таматага салгандыла. Кичи къарындашы Ахмат да таймай аны бригадасында ишлегенди. Баям, Хаматтерийге агъач ише усталыкъ атасыны къаны бла берилген болур эди.

Ол, бир тюрлю техникумда неда институтда окумагъан эсе да, къурулуш ише чемерлиги бла уа инженер эди. Иш юсюнде юйренгенди. «Практика без теории темна, теория без практики слепа» деген сёзлени тюзюклерине киши да ишекли болмасын. Хаматтерий, къурулуш ише мен билмеген не зат барды деп, тохтап къалмаганды. Усталыгын дайым ёсдюргенди, къурулуш темага жораланган илму статьяланы окъганды.

Бир ауук замандан 20-жыллык таулу жашны - Локияланы Хаматтерийни - аты битеу Кыргызыз ССР-ге белгили болганды. Аны «Сыйлыкканы Белгиси» ордэн эм сыйлык грамотала бла саугалагандыла. Шахтачыланы шахарында орамладан бирине аны атын атарга эм Социалист Урунууну Жигитине кёргозюрге къагъытла жарашдыра тургъанлай, тауулагъа туугъан жерлерине къайтырга эркилик берилгенди. Асыры къууангандан, бир затны да сакъламай, Локиялары юйлерине къайтхандыла. Хаматтерий анда къаллай юйле, журтла ишлегенди айтлык туююлме. Кеси, жарсыуга, дуниядан кетгенди. Пенсияга чыкъгандан сора жаланда эки жыл жашаганды.

Хурмет табуу

Туугъан элинде ишлеген жылларында аны терк-терк кере тургъанма. Бийик ёсюмлю, субай санлы, бет сыфатыны чырайлыгыча, ауазы да ариу эди аны. Хаматтерийни бригадасы районда тюрлю тюрлю мекамладан ненчасын салганын тюз тохташдырырга да къыйынды. Къашхатауда кеп къаты жашау юйле, алгынтыгы райкомну, бусагъатда администрацияны юйю, Бабугентде сабий

сад... Къайсы бирин санагъын! Ахмат да, тамата къарындашы бла бирге ишлей, аныча уста къурулушчу болганды. Экси да эллилерине болушурга бек суюгендиле. Кеслерине жашау журт ишлегенле юйно планын салырга аланы чакырып болгъанларын билеме.

Хаматтерийге «РСФСР-ни сыйлы къурулушчусу» деген ат аталганына тукъм жуууклары, бир эллилери да къууанган эдиле. Къашхатауда бу къарындашга хурмет этмеген адам хазна болмаз. Кимге да болушурга хазырлыклары ююн адамлыклары ююн десек да, жангылык туююлбюз.

Бир юлго келтиремиз. Къашхатауда Аколаны Къайтмура деп бир киши бар эди. Аны эринчеклигин юсюнден элде таурухла жюрюгендиле. Элибизге гитлерчиле киргенлинде, ала Аю улун старостага салгандыла. Ол, эки айны германлыла кетгинчи, элни башчысы болуп турганды. Кишиге хатасы, хайыры да жетмегенди, кишини сатмаганды, он жылы уа олтурганды. Тюрмеден къайтхандан сора кеп жашамаганды. Кесинден баша адамы жокъ эди. Анга къабыр къазарга жаланда Локияланы Ахматдан баша бир жан чыкъмаганды. Къайтмурача ажашан, жангылган адамла азы эдиле уллу къазает баргъан жыллада?!

Аны дагъыда бир огъурлу ишини юсюнден айтырга сюеме. Къашхатауда межгитни къурулушчуна, мурдор ташындан башлап, ишленип бошалгынчы, кеп къыйын салганды ол. Ары баргъаным сайын кере тургъанма Ахмат дин мекамны, бир жери бла кюрешти, тап эте турганды.

Хаматтерийни къарындашы не жаны бла да аны кесине ушамай къайры къаллык эди! Бу экисин да мен кертди да адамлыкканы бийик даражасына чыкъгъанланыча таныйма. Ахмат бююн сауду, Аллах анга узак ёмюр берсин! Ол дунияда Хаматтерийни жери уа, сёзсюз, жаннетдеди.

Аны шендю юй-журт болуп, кеслерини юйорлерин курап жашаган сабийлерине былай айтырга сюеме: атагыз бла ёхтемленирге сизни толу эркинлигиз барды. Хаматтерий, кюзю (рентген) бла къарасала да, ичинде бир къара тамга-чыкъ табылмазча адам эди.

КЪУЛБАЙЛАНЫ Алий.

Эсепле

Бизге аслам турист келирча

Къабарты-Малкъарны Курортла эм туризм жаны бла къырал комитетинде туризм тематикага жораланган суратланы, дагъоматериалланы, саугаланы конкурсуна эсеплери чыгъарылгандыла.

Ведомствону башчысыны къуллугъун толтурган Сергей Шагин бу зришну биринчи кере бардырылганын белгилегенди. Аны мураты туристлеге деп чыгъарылган продукцияны качествеусун игилендириу, республикага солурга аслам адам келирча этиу, аланы Къабарты-Малкъарны табийгъат, маданият, тарых хазнасына сеирлерин кётюрюу эди. Ол төрт номинацияда къуралганды, хорлагъанла уа, алгъан жерлерине кере, ахча бла саугалангандыла.

Алай бла «Экслюзив сувенир» деген номинацияда биринчи жерни «Типография «Цвет» чекленген жууапплыгы болгъан общество алганды, экинчини

«Республиканы халкъ художестволу усталыкъланы арасы» къырал учреждение, ююнчоно уа - «Феникс» агентство. «Эм иги басма-полиграфия продукция» номинацияда биягы - «Типография «Цвет» хорлаганды.

Аны ызындан «Leqco» реклама агентства бла энчи предприниматель Асхад Яганов барадыла. Эм иги фотоматериалны Мокъаланы Тенгиз келтиргенди. Мында экинчи жерни - Байсыланы Ахмат, ююнчоно уа Боташланы Расул алгандыла. Эм иги видеоматериалны Асхад Яганов хазыраганды. Андан бир кесек артха «Нальчик» радиотелевидение компания бла Марьяна Долова къалгандыла. Алчы жерлеге чыгалмагъанлагъа да комитетни грамоталары берилгендиле.

Аланы барысын да КъМР-ни Басма эм асламлы коммуникация жаны бла къырал комитетини башчысыны орунбасары Гылыланы Ахмат алгышлаганды. Ол бек алга энди къуралгъан

Курортла эм туризм жаны бла къырал комитет ишин тири башлагъанына ыспаз этгенди, былай зришилени уа бёлюмю айнытыуда уллу магъаналары болганын белгилегенди. «Бизни республикабыз бек ариуду. Ол себеден туризм, рекреация мында алга барырга тийшилидиле. Бу ишигизде сизге жетишимле тежейме», - дегенди ол.

Конкурсантла кеслери да былайла башламчылыкканы себеби аслам болганын чертгендиле. Аны юсюнден краевед, суратчы Мокъаланы Тенгиз былай айтханды: «Бир жаны бла къарагъанда, бу конкурс алай уллу иш туююлду. Алай ахыр жыллада республикада къыйын болумга тыюген туризмни кётюрюуде, анга жангы кюч бериуде ол бек къыйматлды. Андан тышында, ол къырал бу сферада кюрешгенле болушурга хазырлыктын, туризм сферада ишлеген специалисттерибиз да болгъанларын кёргозгенди».

КУЛЧАЛАНЫ Зульфия.

Мокъаланы Тенгиз.

Кёрмюч

Агъачха жан салгъан суратчы

Арт кезиуде культураны келечилери, халкъланы араларында алгынныг шуёхлукну къайтарып, бир бирини искусстволары бла танышырга уллу кёл салгъанларын кёребиз. Бу жаны бла артыкъда уллу ишни КЪМР-ни Художниклерини союзу бардырады.

Къошу республикаладан келген суратчыла, къол устала кеслерини чыгъармалары бла бизни, къараучуну шагъырей этгенлей турадыла. Аллай бир сейирлик кёрмюч ачылганды кёп болмай Суратлау искусстволаны музейинде да.

Бу жол биз эбизе скульптор эм художник Нарт Ревазны ишлери бла танышханбыз. Ол, сабийлигинден халкъыны фольклорун, тин байлыгын билирге сойноп, бу жанына дайым да уллу эс бургъанды. Арта аланы кесича хайырланганды чыгъармаларында.

Реваз 1967 жылда Тбилисиде художествову академияны бошаганды, СССР-ни Художниклерини союзуна да киргенди. Арт кезиуде Владикавказда жашайды, Северная Осетия - Алания Республиканы сыйлы художниги. Асламында скульптор агъач бла ишлейди, кёрмючде аны суратлары да тагъылгандыла.

Агъач кавказ миллетде бек багъалы, юйде керекли, къол устала хайырланган материал болгъанын билебиз. Андан хазырланган чыгъармала искусствону эм бийик даражасына да жетгендиле. Сёзсюз, Нарт Ревазны ишлери да аланы санына киредиле. Ол кёп тюрлю теманы сайлагъанын, бурун ыз бла бюжоннге жууукъ стиль тапханын да кёребиз. Аны къабыргалагъа тагъылгъан паннолары, барельефлери ёмюрлени бирикдиредиле. Юлгоге мяла бла тышланган затларын келтирейик.

Алада биз нарт эпосдан, сыйлы китапладан алынган сюжетлени кёребиз.

Былары этилген амаллары сейирге къалдырады. Художник, суратны ишлей, хар ызлыкны, тюрсюню ызлагъанча, жигитлерини хар тебулерин, къылыкларын, энчиликлерин алай ачыкълайды Реваз. Аны юч кесекден къуралгъан барельефи уа! Агъачдан гуржаба эшгенча, быллай чыгъармала къайсы юйге, айырмалы къалагъа да къуат берликдиле.

Тиширугъа атагъан ишлери да бир талай боладыла. Аланы биринде ол кюнча суратланады. Башында кюн таякъла ойнай, жюрегини жанында уа сабий сурат. «Ананы сагъышлары» деген сурат энчиди. Ол анда бир тюрлю асыл сагъышлагъа берилип турады. Алай ауурдула, къыйындыла аны

юмлары, дегенни айта болур, баям, автор. Мында литература жигитлени санында «Демоннга» эс бурмай къоймайбыз. Лермонтовну къайгъылы, жангъылык, огъурсулукъ хорлагъан иблисини сыфаты алай кюнчюлюд, кертиди, башха уллу художник Врубельни ёлюмсюз суратларын да эсгертеди.

Реваз сау агъачны, анда-мында тапхан, къынгыр-мынгыр кесеклени искусствогъа айландыргъанын белгилерге да сюеме. Аллай ишлери аз тюрлюдоле. Биз аз кере озуп кетмегенбиз къынгыр, къотур агъачла жаны бла. Художникни жюреги, кёзо уа бош къараучу эслемегенин кереди, сезеди. Сёзсюз, бу жаны бла аны аламант шинтиклерин (кресло) айтырга керекбиз.

Кёрмючде ала тёртдоле. Экиси къынгыр-мынгыр агъачладан этилгендиле, гургун эм

«Тишируну сыфаты».

Адамланы тилеклерин толтурган шинтик.

саръуек сыфатлыла да бардыла. Экисини юсюнден а сейир таурух жюройдо: алагъа олтуруп, бек кюсеген муратынгы айтып, тилек тилесенг, ол толмай къалмайды. Кёрмюч ачылгъан кюн аллай тилекчиле кёп эдиле.

Скульпторла, художникле, бизни харкюнлюк жашаубузгъа ариулюкню келтире, ёмюрлюк сорулагъа жууапла излерге себеплик этедиле. Сёзсюз, Нарт Ревазны хар биз кёрген иши аллайладандыла.

САРАКУЛАНЫ АСИЯТ.

Суратланы автор алгъанды.

Барельеф.

Жай соллу

Кърымгъа, Евпаториягъа

Бирси кюн «Нальчик» аэропорну арбазында сагъат бешге жууукълашып, кёп сабий ауазла эшитирге болуукъ эди. Аланы жюзсюсю Кърымдан келгенле, аллай бири да ары тебиреген жашла бла къызла эдиле.

Биринчи къауумда Евпатория шахардагъы «Таврида» сабий санаторийде республиканы районларында, элперинде, шахарларында жашагъан кёп сабийли, къарыусуз юйорледен чыкъгъан, республиканы уруну эм социальный айныту департаментини эсебинде болгъан акъылбалык болмагъан жашла бла къызла солургъа баргъан эдиле. Ала анда жыйырма бла бир кюн туруп, Къара тенгизде жууунуп, кюннге къызып, уллу зауукълыкъ табып къайтхандыла.

Бизни жерлешлерибизни солудан келтирген самолёт ары дагъыда жюз сабийни элте эди. Аны бу жолгъу пассажирлери, ала да жюз бола эдиле, Урван районну Нартан шахарында ин-

тернатда кечинген къызла бла жашла эдиле. Ала да санаторийде тохтарыкъ-дыла. Бу сабийле да анда аллай бир кюн турлакъдула. Алагъа деп къуралгъан энчи программагъа кёре, Евпаторияны айтбат жерлерин да кёрнюзтюрюкдоле, катерде учурлукъдула. Сёзсюз, биринчи къауумда баргъанла да ол затладан къуру тюрлю эдиле.

Бу жол да сабийлени Кърымгъа ашырырдан алгъа ала бла уллу ангылатыуюйретиу иш бардырылгъанды, барыны да саулыкълары тынгылы тинтилгенди. Врачла айтханга кёре, аланы халлары игиди. Жол азыкълары деб а алагъа «Роспотребнадзор» эркин этген продуктла да жыйышдырылгъандыла.

Дагъыда сабийлени биргелерине ары тогъуз абадан адам, педиатр, медсестра да барадыла. Ала да анда жыйырма бла бир кюнню турлукъдула.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.
Сурат авторнуду.

Баш редактор АТТАЛАНЫ Жамал

РЕДКОЛЛЕГИЯ:

БЕППАЙЛАНЫ Муталип
(баш редакторну орунбасары)
КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан
(баш редакторну орунбасары)
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис
(жууаплы секретарь)
ТЕКУЛАНЫ Хауа (жамауат-политика бёлмонно таматасы)
САРАКУЛАНЫ Асият
(культура бёлмонно таматасы)

ТЕЛЕФОНЛА:

Редакторну приёмный - 42-63-01. Баш редакторну орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь - 42-66-85. Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

Газет Басманы эм асламы информацийны эркинликлерин къоруулау жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда 1994 жылда 14-чю июнда регистрация этилгенди.

Регистрация номер —Н—0066. Индекс - 51532

Газетни басмагъа КЪМР-ни Басма эмда асламы коммуникацияла жаны бла къырал комитетини компьютер службабасы хазыр этгенди.

Газет «Тетраграф» ООО-ну типографиясында басмаланганды. Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 33

Номерге графике кёре

19.00 сагъатда къол салынады.

20.00 сагъатда къол салынганды

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГЪАРГЪАНЛА:

Тикаланы Фатима - дежурный редактор;
Кетгенчиланы Зулфия - жууаплы секретарьны орунбасары;
Зезаланы Лида - (1,2,3,4-чю бетле),
Бийчеккуланы Жаннета (5,6,7,8-чи бетле) - корректорла.

Тиражы 2130 экз. Заказ № 1562

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар,
Ленин атлы проспект, 5
электронный почтасы:
elbor_50@mail.ru